

Neutralitet og besættelse

Sejrherrerne i Første Verdenskrig, England, Frankrig og USA, påtvang det tabende Tyskland hårde fredsbetingelser. I forbindelse med fredsslutningen oprettedes en ny organisation, som blev kaldt **Folkeforbundet**, en forløber for vore dages FN. Folkeforbundets hovedformål var at få alle verdens lande som medlemmer og at forhindre krig imellem dem. Fra dansk side var der en vis bekymring for, om medlemskab ville være i modstrid med landets neutralitet, men sammen med andre neutrale lande blev Danmark dog medlem i 1920. Det var oplagt i et lille lands interesse at arbejde for en international retsorden.

Tyskland ansås stadig for hovedtruslen. Det dansk-tyske forhold var dog harmonisk i perioden 1919-1933, hvor Tyskland var demokratisk, og ved forsvarslove i 1922 og 1932 blev den danske hær og flåde nedskåret. Da Hitler kom til magten i Tyskland i 1933, var det imidlertid slut med 1920'ernes fordragelige stemning. Han indførte almindelig værnepligt, besatte Rhinlandet ved den tyske vestgrænse, som ifølge Versaillestraktaten skulle være demilitariseret zone, og gennemførte andre brud på Versaillestraktaten. Folkeforbundet protesterede, men stod magtesløst, da England og Frankrig ikke ville reagere, og Tyskland, Japan og Italien meldte sig ud, da de blev kritiseret.

Den danske udenrigspolitiske kurs blev i 1930'erne lagt af den radikale udenrigsminister P. Munch. Han var overbevist om, at Danmark ikke kunne modstå et tysk angreb, og han havde ingen tiltro til, at Danmark ville få hjælp hverken af Folkeforbundet, England eller de nordiske lande. Dansk udenrigspolitik blev derfor at føre lav profil og undgå at provokere det nazistiske Tyskland. Derfor undlod Danmark at stemme, når Folkeforbundet vedtog kritik af Tyskland, Munch henstillede kraftigt til journalister og satire-tegnere at neddæmpe den antinazistiske tone, og Danmark sagde i maj 1939 som det eneste nordiske land ja til en tysk opfordring til at underskrive en dansk-tysk ikke-angrebspagt.

I januar 1940 gav Hitler ordre til at forberede **Operation Weserübung**, kodenavnet for angrebet på Norge og Danmark. Det vidste den danske regering naturligvis ikke, men man var klar over, at tyskernes hovedinteresse var Norge, og man forventede eller håbede, at de ved et eventuelt angreb højst var interesseret i enkelte militære støttepunkter i Danmark. Fra den 2. april kom der dagligt indberetninger fra den danske ambassade i Berlin om det forestående angreb, oplysninger, som antinazistiske tyske officerer havde ladet sive ud, men den danske regering valgte ikke at tro på indberetningerne og nægtede at indkalde ekstra soldater for ikke at skabe uro.

Kl. 4.15 om morgenen den 9. april gik tyske tropper over den dansk-tyske grænse, og andre blev landsat i København, Korsør, Nyborg og andre byer, en afdeling tog færgen til Gedser. Efter få imers kamp, hvor 11 danske soldater blev dræbt, besluttede regeringen i samråd med kongen at give efter for overmagten og under protest at acceptere den tyske besættelse.

Tyske motoriserede enheder passerer Kongens Nytorv den 9. april 1940. Foto: H. Lund Hansen / Nationalmuseet, Danmark

I nationale kredse, især blandt de konservative, blev der hvisket om landsforræderi, og gik man ikke så vidt, kritiserede man i hvert fald den svage danske forsvarsindsats. Det var konservativ opfattelse, at et stærkt dansk forsvar kunne have afskrækket et tysk angreb, og hvis det kom, kunne man have forsvaret landet med ære og markeret sin tyskfjendtlige holdning.